

Forord

Skattlegging av store multinasjonale konserner har stått høyt på den politiske dagsordenen i de senere år. Konsernene driver utstrakt skatteplanlegging, ikke minst ved bruk av skatteparadiser, og har gjennomgående betalt lite skatt både i Norge og i resten av verden. I mange land, også i Norge, diskuteres spørsmålet hva som kan gjøres med dette, og ikke minst hva hvert enkelt land kan og bør gjøre.

Denne boken er kommet til ut fra et ønske om å delta i denne debatten. Etter min oppfatning har debatten gjennomgående vært for ensidig og for unyansert. Bare enkelte av mange aktuelle skattespørsmål har vært diskutert, og de har stort sett vært diskutert fra en norsk synsvinkel.

Et hovedformål med boken er å bidra til avklaring og strukturering av problemstillinger og løsningsmuligheter. Leseren skal få en forståelse av hva som gjør at selskapene har betalt lite skatt, og skal kunne se muligheter og begrensninger i tiltakene som statene kan sette i verk. Dette gjør det nødvendig å ta opp en lang rekke spørsmål knyttet til internasjonal skatteplanlegging, konsernenes bruk av skatteparadiser, osv. Det legges vekt på å vise sammenhengen mellom spørsmålene og å peke på og diskutere tiltak fra statene for å motvirke slik skatteplanlegging hvor den anses uønsket.

Boken er skrevet med sikte på at den skal kunne leses med utbytte også av dem som ikke kjenner så mye til stoffet fra tidligere, men som er interessert i samfunnsspørsmål av denne typen. Dette har vært utfordrende, for det står ikke til å nekte at regelverket som gir rammen for konsernenes internasjonale skatteplanlegging, er vanskelig og sammensatt, og at konsernenes tilpasninger til disse ikke er mindre komplisert. Jeg har

forsøkt å skrive så enkelt som mulig, men har samtidig måttet skrive så komplisert som nødvendig for å få problemstillingene frem.

En bok om disse spørsmålene kan ikke unngå å bruke noen fagtekniske termer, selv om jeg har forsøkt å redusere det til et minimum. Slike ord og uttrykk blir i nødvendig utstrekning forklart underveis. I tillegg har boken en liste med ordforklaringer bakerst. Jeg tenker meg at denne kan være særlig nyttig hvor fagtermer forekommer og leseren kanskje ikke husker forklaringen som er gitt tidligere i fremstillingen.

Fremstillingen har en del «bokser» som inneholder supplerende stoff av ulik art. Disse kan man hoppe over om man vil. Det er lagt vekt på at det skal være god sammenheng i fremstillingen uten at man leser «boksene».

Stort sett har jeg avstått fra å gi henvisninger til lovstoff, utredninger og litteratur ut fra det syn at det ville tyngre fremstillingen vesentlig. Fremstillingen er i det alt vesentlige basert på offisielle dokumenter, særlig fra OECD, og debatt omkring disse. I tillegg er den – naturligvis – basert på allment kunnskapsstoff om internasjonal skatterett. OECD-dokumentene finner man på www.oecd.org. I «boksene» er det noen ganger tatt inn henvisninger.

Takk til advokat Joachim M. Bjerke, sivilingeniør Gunnar Riddervold og ekspedisjonssjef Stig Sollund som alle har lest et langtkommet utkast og gitt en rekke nyttige kommentarer, både til innhold og form. Ansvaret er, som alltid, forfatterens.

Oslo, mai 2020

Frederik Zimmer

Innhold

Forord	5
KAPITTEL 1	
Lite skatt – i Norge og i verden	11
Digitalisering, globalisering, finanskrise	11
G20-møtet og OECD engasjerer seg: BEPS-prosjektet	13
Tapt skatteinntekt	14
Opplegget i denne boken	18
KAPITTEL 2	
Skatteunndragelse og skatteomgåelse	21
Et viktig skille	21
Grunner til å skille mellom skatteunndragelse og skatteomgåelse	24
Informasjonsutveksling	28
KAPITTEL 3	
Aktørene	34
Multinasjonale konserner	34
Statene	36
Skatteparadis	38

KAPITTEL 4

Hovedtrekk i regelverket om internasjonal selskapsskatt.	42
---	-----------

KAPITTEL 5

Skatteplanlegging – skattlegging i markedsstat	47
Skattlegging i flere stater	47
Grunner til lav skatt	48
Skatt i Norge og skatt i verden	51
Omsetning og overskudd	52
Internasjonale verdikjeder	53
Fast driftssted i markedsstaten.	55
Google-skatt?	58
Inntektsberegningen	63
Begrensninger i gjeldsrentefradraget	64
Ikke fradrag for betalinger til mottakere i skatteparadis	68
Redusere bruttoinntekten i markedsstaten.	70

KAPITTEL 6

Skatteplanlegging i (mor)selskapets hjemstat	73
Morselskapets inntekter – hovedregler	73
Etablering i skatteparadis	77
Regler om kontrollert selskap i utlandet (controlled foreign corporation)	80
Hvorfor da så lav skatt?	85
President Trumps skattereform	86
En internasjonal minimumsskatt (GloBE)?	87

KAPITTEL 7

Annen skatteplanlegging og tiltak mot dem.	89
Kompliserte konserner	89
Kildeskatt på renter og royalty – «treaty shopping»	92
Statsløs inntekt	100

Ulik definisjon av inntekter og kostnader; hybrid finansiering . .	102
Double Irish Dutch Sandwich	105

KAPITTEL 8

Internprising.	111
Transaksjoner mellom konsernselskaper	111
Armlengdepris.	113
Internprisingsmetoder	116
En radikal reform: enhetlig skattlegging?	125

KAPITTEL 9

Land-for-land-rapportering og annen rapportering og informasjonsutveksling.	131
Land-for-land-rapportering.	131
Opplysningsplikt om skattearrangement	134
Spontan utveksling av administrative avgjørelser	136

KAPITTEL 10

Statsstøtte og skadelig skattepraksis.	137
Statsstøtte.	137
Skadelig skattepraksis	140

KAPITTEL 11

Særlig om u-land	142
-----------------------------------	-----

KAPITTEL 12

Sammenfattende refleksjoner: Hvor går vi?	148
Skatt på verdensbasis	148
Skatt én gang, men bare én gang	149
Koordinering.	151
Økt skattlegging i markedsstat	152
Tiltak i hjemstaten.	153
Tiltak i kildestaten.	157

Andre tiltak	159
Kort sagt	161
Ordforklaringer	163
Stikkordregister	169